

Kiadja: A FÖLDMIVELÉSÜGYI M. KIR. MINISZTERIUM
AZ „ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET“ HIVATALOS KÖZLÖNYE

MEGJELENIK minden hó 1-én és 15-én.

Az Országos Halászati Egyesület tagjai ingyen kapják.
Nemtagoknak előfizetési díj: Egész évre 6 K, fél évre 3 K

Szerkeszti: RÉPÁSSY MIKLÓS.

Szerkesztőség: Budapest, V. Ügynök-utca 19. szám., IV. emelet.
A lapra vonatkozó mindennemű közlemények a szerkesztőséghez intézendők.
Hirdetéseket a lap számára a „Patria“ r.-t. Budapest, Üllői-út 25. vesz fel.

TARTALOM: Hivatalos rész. — Halászat és ipar. Répássy Miklós. — Etetési kísérletek pisztrángoknál. — „A kémélet czéltalansága a halászatban.“ — Milyen fokú tisztítást követelhetünk meg a szennyvizektől? H. Gy. — Tájékoztató az édesvízi halászatról és halgazdaságról. (Folyt.) Répássy Miklós. — Kérdések és Feleletek. — Társulatok. Egyesületek. — Vegyesek. — Hirdetések.

HIVATALOS RÉSZ.

A m. kir. földművelésügyi miniszter az *Eperjesi halásztársulat*, mint *sportorgászati egyesület* alapszabályait 1913. évi 55257. sz. a. kelt elhatározásával jóváhagyta.

Halászat és ipar.

Irta: Répássy Miklós.

A halászatnak, ennek az eminenter őstermelő foglalkozásnak az iparral való kapcsolata, avagy a halászati termelés intenzivitásának oly mértékű emelkedése, a mely már az ipari, gyári munka jellegét veszi fel, mindenestre igen érdekes tárgyuul szolgálhatna bővebb fejtegetés számára is. Csakhogy, ha az elsőrek említett kapcsolatot bizonyos irányokban mindenestre értékes gazdasági jelentőséggel is fel lehet találni — gondoljunk csak a halkonzervgyárakra, a halpikkelyeknek mügyöngyök előállítására való felhasználására stb. — addig bizony a halaknak pl. gépek segítségével, mondjuk iparszerű előállításáról még aligha beszélhetünk. Nem is ilyen dolgokat akarok én a fenti cím alá foglalni, hanem csak arra a csodálatos valamire rámutatni, hogy az iparban szakértők mennyire az ő foglalkozási körükbe tartozónak gondolják a halászatot már a mai állapotában is. Hogy pedig ez részemről nemcsak éppen valami olyan pusztá feltevés, a melyet csak azért gondolok ki, hogy az ellenkezőjét aztán könnyen bebizonyítsam, bemutatom az alábbi okmányt, a melyet lapunk egyik szíves olvasója, elsőrangú tógazdánk, küldött be hozzánk. Íme:

Fizetés alkalmával felmutatandó!

Főkönyvtétel 2458.házzám.

Fizetés iránti felhívás.

N. N. úr felhivatik, hogy 41 K 40 f *iparkam. illeték* tartozását a városi adópénztárba 8 nap alatt fizesse be, mert ezen határidő lejáratá után a fenti tartozás **végrehajtás útján fog beszédeni.** E....., 1913. ápr. hó 30-án. A város adópénztári hivatala.

Bíz az minden félreértést kizárva fizetésre vonatkozik, még pedig *iparkamarai illeték* fizetésére. Intézve van pedig olyan valakihez, a kinek egyéb foglalkozása, mint hogy tógazda, nincs. De éppen azért. A kelet pedig mutatja, hogy nem valami régi, elévült zaklatásról van szó, hiszen csak f. év április 30-án adták ki. Hát a mi szempontunkból a dolgot, ismételjük, csodálatosnak tartjuk. Elvégre is mi annak a tudatában vagyunk, hogy a *halgazdaság* tulajdonképp nem egyéb, mint bizonyos földterületeknek, a terület termőerejének közbenjöttével *halhústermelésre* való kihasználása. Ez a termelés fellendülését nem valami „iparszerű“ működésnek, „iparszerű“ eszközök alkalmazásának köszöni, hanem a talajból s a talajt borító vízben lévő anyagokból termő haltápláléknak természettudományos vizsgálódások alapján való felismeréséből. Ezek a vizsgálódások megállapították az okozati összefüggést a talaj, a tó megfelelő kezelése: *művelése* s a haltáplálék fejlődése s ennek következtében a tóban, a vízzel borított *területen* tartott halak gyarapodása között. Éppen ezért egy bizonyos nagyságú tóban, egy bizonyos mennyiségű hal él meg, *illetőleg* gyarapszik, annyi, a mennyi számára ott elegendő táplálék van. Épp úgy, mint a hogy egy bizonyos nagyságú legelőn is csak egy bizonyos számú birkát tarthatunk. Ebből következik az is, hogy valamely tógazdaság eredményét, termelésének mennyiségét helyesen és szabatosan csakis a *vízterület nagyságára való vonatkozásban* lehet megadni. Ez már csak eléggé jellemzi, mennyire beletartozik a halászat is az emberi munkáság ama körzetébe, a mely mint a mezőgazdasági művelés is, a föld termőerejéhez van kötve. A halászat pedig sokkal inkább idetartozik, mint akárminő másféle mezőgazdasági „állattenyésztés“, mert azok az állatok bármikor könnyű szerrel elválaszthatók, mondjuk a legelőterületektől, ellenben a halak fejlődésük ideje alatt csaknem oly módon vannak ahhoz kötve, mint a bevetett mag: tavasszal helyezik az ivadékat, a *maghalat* a

duzzasztott tavakba, őszkor aztán a víz egyidejű le-
bocsátásával kihalászszaak azt; ez az aratás. Közben
őrizni kell a tavat, akár a mezőt, hogy valami kár ne
essék benne.

Hogy mindez az iparszerű tevékenység fogalma alá
nem eshet, az csak bizonyos.

De hát jól van, azt az ipari szakértőktől csakugyan
nem lehet követelni, hogy a halászathoz értsenek. Igaz
ugyan, hogy azt meg mégis meg lehet kívánni, hogy
a mely foglalkozást a saját hatáskörükbe tartozónak
ítélnek, azt legalább ismerjék; hiszen csak a megismerés
alapján ítéltetik meg, hogy az a foglalkozás eshet-e
iparkamarai illeték alá! De ha már ennyire nem is
erőltetik meg magukat, azt aztán már még sem lehet el-
engedni, hogy a legsajább törvényüket, az 1884. évi
XVII. t.-cz.-et, az *ipartörvényt* ne ismerjék. Ez már
nagy hiba, mert ha azt ismernék, akkor nem állítat-
nának ki olyan fizetés iránti felhívásokat, nem okoz-
nának saját hivatalnokaiknak egy csomó felesleges mun-
kát s az olyan adófizető polgárokat, a kikhez semmi
közük nincs, hiába nem zaklatnák s nekik bosszúságot
nem okoznának. Annak a törvénynek 183. §-a 1. pontja
ugyanis a következőket mondja:

Nem esik az ipartörvény rendelkezése alá

„a) a mezőgazdasági és erdei termelés, állattenyésztés,
halászat folyóvizekben, tavakban és csatornáknban,
kert- és szőlőművelés, selymészet és méhészet s az ezek-
kel összefüggő mellékiparágak, amennyiben az illetők
leginkább saját nyerstermékeik feldolgozására és el-
adására szorítkoznak.“

Ez valóban elég világosan van megmondva; igazán
még csak gondolkozni se kell rajta, hogy az a halas-
gazda, a ki a saját maga termelte halat eladja — hiszen
azért termeli — nem fizet *iparkamarai* illetéket. De még
akkor sem, ha nem csak a maga termelte halat adja
el; elég, ha *leginkább* saját nyersterményét adja el. Sőt
még *feldolgozva* is eladhatja nyerstermékét, még akkor
sem esik foglalkozása iparszerű elbírálás alá. Mert
hiszen az is csak természetes, hogy igen sok nyers-
termény nem értékesíthető azonnal, hanem esetleg csak
hosszú idő múlva, a mely idő alatt megromlana, ha
megfelelően fel nem dolgozná a termelője. A gazda el-
adhatja pl. a szilváját frissen is, de meg is aszalhatja
s így értékesítheti, még sem fog *iparkamarai* illetéket
fizetni; épp úgy nem fog az a tógazda sem fizetni, a ki
nem a nyers halat, hanem pl. sózott vagy szárított halat
adja el.

Nagyon világosan magyarázza ezt a magyar közigaz-
gatási törvények Grill-féle kiadása (Budapest, 1911.) az
„Iparügy“-ről szóló kötetében, mikor az 1884. XVII. t.-cz.
183. §-ának a) pontjához többek közt a következő meg-
jegyzést fűzi (173. l. utolsó bekezdés):

„A 183. §. a) p. értelmében a kertművelés általában —
ideértve a nagyobb kézi ügyességet és szakavatottságot
igénylő üvegházi kertészetet — valamint a kertműveléssel
összefüggő mellékiparágak is, amennyiben az illetők
leginkább saját nyerstermékeik feldolgozására és eladá-
sára szorítkoznak, ki vannak véve az ipartörvény ren-
delkezései alól. Addig, míg valamely kertész saját ter-
ményeinek feldolgozására, elárúsítására szorítkozik, nem
tekinthető iparosnak vagy kereskedőnek még abban az
esetben sem, ha terményeinek elárúsítása céljából *üzle-
tet tartana fenn*. Az ilyen saját kertészeti terményeiket
feldolgozó és elárúsító egyének *tehát iparigazolvány
váltására nem kötelezhetők*.“

Tisztán és világosan állhat ezek alapján mindenki

előtt, hogy kik *nem* tartoznak az iparkamara illetékes-
sége alá.

Tudomásunk szerint egyébként a kereskedelmi mi-
nisztérium, mint az ipartörvény legfelsőbb fóruma, ilyen
irányban, éppen a halászatra vonatkozólag, konkrét eset-
ből kifolyólag az egyik iparkamarát már kioktatta.

Az ipartörvény idézett törvényszakaszában kifejezésre
jutó alapelv érvényesült az általános kereseti adóról
szóló 1909. IX. t.-cz.-ben is, a melynek 3. §-a a követ-
kezőképp szól:

„Nem tartoznak általános kereseti adó alá:

4. A külön haszonhajtó foglalkozásként üzött mű- és
kereskedelmi kertészet kivételével a mező- és erdőgazda-
sági termelés, szőlő- és kertművelés, selymészet, méhé-
szet, állattenyésztés, *haltenyésztés*, állathízlálás, továbbá az
ezekkel kapcsolatos s egyéb mellékiparágak jövedelme
a földadó alanyainál, ha ezek főleg saját nyers termékeik
eladására, vagy e törvény szerint adókötelesnek nem
minősíthető feldolgozására szorítkoznak.

E törvény szerint adóköteles eladás vagy feldolgozás
alatt a tejtermékek kivételével — az őstermelés nyers
termékeinek az illető gazdasági ág körébe természet-
szerűleg nem tartozó eladása vagy átdolgozása értendő.“

A mint a Magyar Törvénytár milléniumi emlékki-
adásában (Budapest, Franklin-Társulat, 1909. évi törvény-
cikk) a törvényjavaslat megokolása (133. l.) mondja,
főszabály a kereseti adónak a mező- és erdőgazdaság-
hoz való viszonyának megállapításánál (3. § 4.) az volt,
hogy ott kezdődjék a kereseti adó határa, a hol a föld-
adóé végződik. Az 1875. VII. t.-cz. 8. §-a szerint „a föld
tisza jövedelmének megállapításánál a földnek csak
közönséges gazdálkodás mellett való használata vétetett
figyelembe; következőleg a földiparból folyó jövede-
lemnek az a része, mely a közönséges gazdálkodást
meghaladó tevékenység folyománya, nincs ugyan bent
a kataszteri tisza jövedelemben, de mint a jobb, az
intenzivebb gazdálkodás eredménye, szándékosan (!)
hagyatott ki az adó alól. A földadóról szóló alaptör-
vényből nem tűnik ugyan ki, hogy a közönséges gaz-
dálkodást meghaladó tevékenységet mily határig kívánta
a törvényhozás az adó alól menten hagyni, az *ipartör-
vény segélyével azonban nem nehéz ennek terjedelmét
körvonalozni*. Az 1884. XVII. t.-cz. 183. §-ának a) pontja
szerint stb. Ebből önként következik, hogy az őstermelés
mellékiparágaival együtt csak két esetben jöhet kereseti
adó alá. Először akkor ha az őstermelő nem szorítkozik
csupán saját nyerstermékeinek feldolgozására és el-
adására, hanem ezen nem öntermesztette termékekkel
iparszerűleg kereskedik. Másodszor akkor, ha az őster-
melő az őstermelés nyerstermékeiből az illető gazda-
sági ág körébe természetesen nem tartozó átdolgozás
(specifikáció) mellett állít elő árucikkeket s ezeket
üzletszerűleg hozza forgalomba.“

Nem lehet tehát a törvény s magyarázata alapján
semmiféle kétség az iránt, hogy azok a *halászok*, a kik
a saját halasgazdaságukban tenyésztett, vagy saját ter-
mészetes vizeikből saját maguk által kifogott s így saját
maguk termelte halat árúsfítják, sem iparigazolványt vál-
tani nem kötelesek, sem iparkamrai illetékekkel meg nem
róhatók, sem pedig kereseti adó alá nem esnek. Ezek
mind oly őstermelők, a kik kívül esnek az ipartörvény
rendelkezéseiben.

Úgy látjuk egyébként, hogy itt igazában ott van a
tévedés, a mikor a *halász* és *halkereskedő* fogalmát
tévesztik, illetőleg zavarják össze. A halász, a ki tényleg
tenyészt, vagy természetes vizekben fogja a halat, ha

ezt a halat áruba bocsátja, még nem halkereskedő, épp úgy, mint ahogy az a gazda, a ki saját maga termesztette gabonáját eladja, még nem gabonakereskedő. Viszont azonban a gabonakereskedő sem gazda s az a halkereskedő sem halász, a kinek magának nincs halasgazdasága, vagy a ki maga nem halászik, tehát maga *nem termeli* az áruba bocsátott halat.

Igen sok vidéken pedig e között a két dolog között egyáltalán nem tesznek különbséget; ott mindenki *halász*, akár a folyón dolgozik hálóval, akár *csak veszi a halat mástól s árulja a piacon, hogy ismét másnak eladja. Pedig az már halkereskedő.*

A fővárosban is a legtöbb, legnagyobb halkereskedőink, régi szokás szerint, *halászmesterek*-nek nevezik magukat, holott tényleg nem halászok, hanem a hal-eladással üzletszerűen foglalkozó halkereskedők.

A halkereskedés természetesen nem vonható ki az ipartörvény rendelkezései alól, azonban az *őstermelő* halászoknak, haltenyésztőknek hagyjanak már az iparkamarák végre békét.

Etetési kísérletek pisztrángoknál.

A *Halászat* mult évi 20. számában ismertettük azokat az érdekes etetési kísérleteket, a melyeket *Otterström C. V.*, a dán biológiai állomás vezetője Hornsyldbén (Jütland) végzett pisztrángokkal. E kísérleteket 1911-ben is folytatta, most már négy féle tápanyaggal, mert friss hal, fagyasztott hal és nyers tüdő mellett még megfőtt tüdővel is etette a halakat. A megbízható ellenőrzés céljából minden anyagot két-két tóban etettek. Az etetés három időszakra oszlott: 1. június 14-től július 20-ig, 2. július 21-től szeptember 15-ig és 3. szeptember 15-től október 25-ig.

Az első időszak eredményei nem vehetők számításba, mert betegség ütött ki a halak között és sok elhullott közülök.

Az etetés egyébként a már az előző évben megállapított módszer szerint történt, a halak csak annyi eleséget kaptak, a mennyit tényleg elfogyasztottak; minden etetés után megmérték a felmaradt eleséget s abból állapították meg, mennyit fogyasztottak a halak. Ehhez képest az *eleségszázalékok*, vagyis a halak étvágyának számbeli kifejezései, hogy t. i. 1 kg. hal mennyi eleséget fogyaszt naponként, a következőképp adódtak:

Tápanyag	Tó	Júl. 21-től szept. 15-ig	Szept. 16-tól okt. 25-ig
Friss hal	1. sz.	4·65 kg.	4·39 kg.
	2. "	5·16 "	4·19 "
	Átlag	4·91 kg.	4·29 kg.
Fagyasztott hal	1. sz.	6·23 kg.	4·53 kg.
	2. "	6·56 "	4·37 "
	Átlag	6·40 kg.	4·45 kg.
Nyers tüdő	1. sz.	4·94 kg.	4·75 kg.
	2. "	4·36 "	5·06 "
	Átlag	4·65 kg.	4·91 kg.
Főtt tüdő	1. sz.	4·74 kg.	3·24 kg.
	2. "	4·94 "	3·49 "
	Átlag	4·84 kg.	3·37 kg.

A *növekedési hányadost*, vagyis hogy 1 kg. halhúshoz hány kilogramm eleség kellett, a következő adatok mutatják:

Tápanyag	Tó	Júl. 21-től szept. 15-ig	Szept. 16-tól okt. 25-ig
Friss hal	1. sz.	3·96 kg.	5·26 kg.
	2. "	4·23 "	4·10 "
	Átlag	4·10 kg.	4·68 kg.
Fagyasztott hal	1. sz.	3·97 kg.	4·12 kg.
	2. "	4·17 "	4·03 "
	Átlag	4·07 kg.	4·08 kg.
Nyers tüdő	1. sz.	4·63 kg.	6·89 kg.
	2. "	3·65 "	23·49 " (?)
	Átlag	4·14 kg.	(?)
Főtt tüdő	1. sz.	3·40 kg.	3·59 kg.
	2. "	3·44 "	4·33 "
	Átlag	3·42 kg.	3·96 kg.

Itt a nyers tüdőnél, a második időszakban nyilvánvalóan valami hiba csúszhatott be, a minek következménye volt a két tó adatának oly rendkívüli eltérése, hogy az a további következtetésekre alapul nem vehető.

A *kihasználási hányados* már most a két előbbi adat: a megevert eleség mennyiségének és az eleség tápláló értékének összevetéséből, az átlagértékeket véve figyelembe, a következőképp adódik:

Tápanyag	Júl. 15-től szept. 15-ig	Szept. 16-tól okt. 25-ig
Friss hal	1·20	0·93
Fagyasztott hal	1·57	1·09
Nyers tüdő	1·14	?
Főtt tüdő	1·42	0·85

A kísérletek számbeli adatából nyilvánvalóan kitűnik, hogy a pisztrángok étvágya s így gyarapodása is fogyósz felé.

A legjobb eredményt adta a fagyasztott hal. Hogy melyik tápanyag a *leggazdaságosabb*, az természetesen függ annak beszerzési áráról is.

Mindenesetre feltűnő, hogy az eleségül használt anyagokból aránylag elég kevés kellett 1 kg. halhús előállítására: 3·42—4·68 kg. Ez valószínűleg az igen gondosan végzett etetésnek tudható be, a hol mindenféle felesleges pazarlástól óvakodtak. A kísérletek szigorú rendszeressége egyáltalán példászerű s igen kívánatos volna, ha a nálunk szokásos tápanyagokkal itt is végeztenének ilyen etetések.

„A kímélet céltalansága a halászatban“.

Ezen a hangzatos címen közöl a „Magyar Nemzet“ egyik idei számában cikket *Gyulay Károly* tollából. Kíváncsian fogtunk az olvasásához, gondolva, hogy a címbe oly határozottan kifejezett s a halászati üzemek eddigi alapirányának teljes megváltozását jelentő állítás megokolásában valami új, eddig még nem ismert tapasztalati adatok sorozatával ismerkedünk meg. Sajnos, é tekintetben csalódtunk, mert sem tapasztalási adatokat, sem új dolgokat nem kaptunk. A cikk ugyanis — de ezt szerző, úgy látszik, elfelejtette jelezni — egy alkalomszerű német előadás részleteinek csaknem szó szerint való fordítása, a mely előadást az ismert német szaktanár *Schiemenz Pál dr.* tartotta még 1910. augusztus

14-én Allensteinban a keletporoszországi halászati egyesület vándorgyűlésén. Az előadás egész terjedelmében megjelent a „Deutsche Fischerei Zeitung“ (Stettin) 1910. évi 35., 36. és 37. számaiban.

Egy nagy különbség azonban van az eredeti cikk s Gyulay úr fordítása között s ez a cím. *Dr. Schiemenz* előadásának címe ugyanis: „Das Schonen in der Fischerei“, vagyis magyarul: „A kímélet a halászatnál.“ Tehát nem a kímélet „*czéltalansága*“, a mint azt Gyulay úr írja, hanem egyszerűen: „a kímélet“.

Ez a csekélyke különbség készlet arra, hogy a cikkel itt foglalkozzunk, mert a cím megváltoztatásában Schiemenz előadásának valóságos félremagyarázását látjuk.

Schiemenz előadásának veleje az, hogy a kímélet a halászatban nem lehet cél, hanem csak eszköz s arról beszél, hogy hogyan kell ezt az eszközt *okszzerűen* használni s mikor felesleges, esetleg káros az. Ez egészen más, mint a „*czéltalanság*.“ *Schiemenz*-nek bizonyára volt oka a kíméleteket megállapító törvényes rendelkezések ellen felszólamlani, de hogy a mieinktől teljesen különböző viszonyok között tette, mutatja az is, hogy a *csuka*, az *angolna*, a *czompó*, a *dévér*, a *jászkeszeg*, a *stint* stb. halak fogásáról beszél, a mely halak nálunk vagy nem fordulnak elő, vagy pedig nem esnek tilalom alá. Nálunk ugyan irthatja bárki ezeket a halakat úgy, a mint tudja s a mint szükségét látja.

Persze, még olyan kiváló szakemberrel is, mint *Schiemenz*, megesik az, hogy állításának támogatásában, mondjuk: elveti a sulykot. Így bizony merésznek tűnik fel az az *egyéni* vélekedése, hogy a *túlságos kímélet az oka a halpusztító betegségeknek*. Még groteszkebbnek tűnik fel a dolog *Gyulay* úr adaptálásában, a ki úgy adja elő, hogy „a halászat ma a *kíméletben látja a betegség elhatalmasodását*“ (aláhúzva!).

Hát kérem, ha az igaz volna, akkor az ember egyáltalán soha sem jutott volna ahhoz, hogy halászson. Mert hiszen bizonyos, hogy „kezdetben“ a vizek halállománya a legteljesebb „*kímélet*“-nek örvend, már t. i. az ember részéről akkor, a mikor még nem volt ember.

Ha a halbetegségeket a kímélet okozná, akkor ez a „*legteljesebb*“ kímélet bizonyára a vizek halállományának teljes kivészését okozta volna. Miután azonban ez nem történt meg, nem valószínű, hogy a „*kímélet*“ oly veszedelmes valami lehetne. Épp olyan furcsa ennek az állításnak a megokolása is. *Schiemenz* szerint ugyanis nyilvánvaló, hogy a halak kifogásával az azokon tapadó betegségokozó baktériumokat is kiszedjük a vízből, minden egyes kifogott hallal egész sereg betegségokozó csirát is ártalmatlanná teszünk tehát. Hát ez igaz. De a további folytatása ennek az okoskodásnak csak az lehet, hogyha *minden* halat kifognak a vízből, akkor egész tökéletesen biztosítjuk magunkat mindenféle halbetegség ellen! „Ét le combat cessa faute de combattants“ (megszűnt a harcz harcosok hiányában) mondja oly szépen már a jó öreg *Corneille* is. —

Nem mondjuk, van a mi törvényeink rendelkezése in is javítani való. Szakkörök kifejezést is adtak már annak több ízben s nincs is kétség afelől, hogy a törvény revíziója alkalmával a hibák a lehetőség szerint ki fognak javítani. Azonban törvényünk mai formájában is úgyszólván teljesen megfelel a *dr. Schiemenz* által követelt liberális szellemnek.

A fogási tilalmakat illetőleg utalunk a 25. §-ra, a mely szerint: „A halászatra jogosítottak kérésére a földművelésügyi miniszter egyes halfajok kiirtása s még haszno-

sabb halfajok terjesztése céljából, megsabott területekre és időre, a törvényben eltiltott halászati módokat és a halászatot a tilalmi időben is megengedheti.“ Épp a közelmúltban függesztetett fel e szakasz alapján a Velencei tavon a pontyra vonatkozó halászati tilalom. Természetesen szakszerű s alapos okokból kifolyólag.

Hasonló a gondoskodása a törvénynek a hálószerem bősége tekintetében. A 24. §. alapján a törvényes 4 cm. szembőségű hálóknál kisebb, vagyis 2.5 cm. szembőségű hálókat is engedélyezhet a miniszter.

A gyakorlatban nálunk ugyancsak egy másik tónál, a Balatonnál, ez az engedmény rég, mindenestre jóval *dr. Schiemenz* előadása előtt meg volt már.

Nyilvánvaló tehát ezekből, hogy törvényünk nemcsak elméletben, hanem a gyakorlatban is *okszzerűen* s nem felesleges mértékben követeli a kíméletet.

A halászatnak, ennek az igazi ősfoglalkozásnak, a mai kultúra közepette, a mely lépten-nyomon ellenséges viszonyokkal veszi körül, egészen más a helyzete, mind valamikor a vizek ősi állapotában. Most már bizony *nagyon is rászorult az a hal az okszzerű védelemre és kíméletre*; belátja ezt minden értelmes halász, a kit nemcsak a pillanatnyi önző érdeke befolyásol. És a ki igazán érti a mesterségét, az meg fogja érteni, de nem fogja félreérteni a *Schiemenz dr.* előadását.

Milyen fokú tisztítást követelhetünk meg a szennyvizektől?

Az angol kir. szennyvíz-bizottság nagyfontosságú döntése, melyről e címen legutóbb megemlékeztünk (l. „*Halászat*“ 1913. 9. sz.), nagy érdeklődéssel találkozunk mindenfelé. Megállapítható azonban, hogy az új határértékek a szennyvizek tisztasági foka tekintetében nem kelte tek általános megnyugvást. *Maclean Wilson* és *Calvert H. T.* (Wakefield) egy legutóbb közzétett dolgozatukban több ellenvetést tesznek e határértékekkel szemben, de olyan indokok alapján, a melyek alig fogadhatók el helytállóknak. Így pl. annak megállapítása, hogy a bevezetni szándékolt szennyvíz oxigénfogyasztása 5 napi állás után mekkora, szerintük rendkívül nehéz azért, mert Angliában a laboratóriumok szombat délutántól hétfő reggelig zárva vannak (!) Az 5 napos erjesztést hosszúnak találják azért is, mert az angol folyók rendszerint már rövidebb idő alatt a tengerbe ömlenek. A hígítási viszonyok továbbá nehezen határozhatók meg azért is, mert ehhez a vízfolyások és a csapadékok vízmennyiségének pontos mérésére volna szükség minden egyes esetben s ez a folyamfelügyelések munkáját nagyon megszorítaná (!). Csodálatosak ezek az indokok; hiszen ezek az állítólagos nehézségek kulturállamban szóba sem jöhetnek; legalább is nálunk folyammérnöki és kulturmérnöki szervezetünk mellett ezek a szükséges adatok játszva beszerezhetők bármikor. Szinte hihetetlen, hogy Angliában az élővizek vízhozamának megállapítása oly nehézségekkel járjon, melyek egy modern újítás behozatalát meggyúsíthatnák.

Az említett dolgozat szerzői egyébként közlik azokat a tisztasági határértékeket, melyek Anglia egyes vízfelügyeleti kerületeiben eddigelé érvényben voltak. Az egyes adatok meglehetősen eltérők. Azoknál a szennyvizeknél, melyek akadálytalanul levezethetők, tehát tisztasági fokuk megfelelő, az albuminoid-ammóniák mennyisége az egyes kerületek szerint legfőbb 0.2—1.0 milligramm legyen literenként; a nitrátnitrogén 5 mgr-nál több; az oxigénfogyasztás egy helyütt a 3 perces

próbánál literenként 3·5 milligrammnál, egy más kerületben 4 óra alatt 10 milligrammnál, ismét másutt 7 napi állás után ne legyen több, mint a próbavétel alkalmával. Egy perczes rázás után ne képződjék tartósabb hab, mint a mennyi 3 másodperc alatt ismét eltűnik. A jól tisztított szennyvíz 25 cm.-es rétegen át még olyan átlátszó legyen, hogy rajta keresztül az apróbetűs írást jól lehessen olvasni. A lebegő anyagok mennyisége ne legyen több literenként 30 mgr.-nál. Ha nitrátok nincsenek jelen, a 4 órás próbánál a káliumpermanganáttal megállapított oxigénfogyasztás ne legyen több literenként a jól tisztított szennyvizeknél 5 mgr.-nál, a közepes tisztaságúaknál 5—10 milligrammnál, az elégtelenül tisztítottaknál 10—20 mgr.-nál, míg a rossz lefolyásoknál 20-nál több lehet. Nitrátok jelenlétében ezek az értékek megkétszereződnek. A még megengedhető lefolyásoknál az albuminoidammóniák mennyisége literenként 1—1·5 mgr. között lehet; az oxigénfogyasztás 4 órás próba esetén nem több mint 14 mgr. Ha a szennyvízben literenként 40 mgr.-nál több lebegőanyag van, úgy élővízbe nem vezethető le. E régi határértékek tehát, mint látható, úgyszólván minden kerületben mások voltak. Helyükbe most országszerte egységes értékek lépnek, melyek megállapításánál a helyi és főként a higítási viszonyok lesznek döntők.

H. Gy.

Tájékoztató

az édesvízi halászatról és halgazdaságról.

Írta: Répássy Miklós. (Folytatás.)

VIII. A többi pisztrángféle halaink tenyésztése.

A szivárványos pisztráng.

Idegen származású hal, a melynek megtermékenyített ikráját először 1884-ben hozták be Amerikából Európába. Ma már nálunk is meghonosodott s a patakokban általában a pisztráng szintája alatt tartózkodik, telepítését nagyon becses dolognak kell tartanunk, mert vizeink e részeit eddig csak silányabb minőségű halak lakták. Miután a víz üdesége iránt kevésbé érzékeny, a tavakban is sokkal otthonosabban érzi magát, mint a pisztráng.

Valamivel zömökebb alakú a mi pisztrángunknál. Testét fekete pontok tarkázzák; legjellemzőbb azonban az oldalán végigvonuló élénk színű sáv, a melytől nevét is nyerte.

Rendkívül ragadozó; tápláléka ugyanaz, a mi fajrokonáé; annál azonban gyorsabban s nagyobbra is nő. Húsát épp oly drágán fizetik.

A szivárványos pisztráng kora tavaszi ívású hal: nálunk legfőképp márciusban ívik. Az ikra szerzése, megtermékenyítése, szétküldése s költése teljesen azonos módon történik, mint a pisztrángé.

A költés a melegebb időben rövidebb ideig tart s így az ikrák gondozásával sincsen annyi baj. A költőedényeknek sincsen a fagy ellen való védekezésre szükségünk.

A pataki saibling.

A sebes pisztrángnak szintén Amerikából ideszármazott igen közeli rokona, de még annál is kényesebb a friss hideg folyóvizet illetőleg. Nagyság s növekedése hasonló a sebes pisztrángéhoz. A szabad vizekben igen jól megfér mellette, de a patakokban még inkább a forrás vidéke felé húzódik. Pompás tarka, élénk színű hal; húsa a pisztrángfélék között is elsőrangú. Ívik télen.

Más pisztrángféle halak.

Többi pisztrángféle halainknál is az ikra szerzése, megtermékenyítése, kiköltése — tehát az ivadék nyérése — épp úgy történhetik *mesterséges úton*, a mint azt a közönséges pisztrágnál láttuk. Az ivadékot aztán szabad vizekbe kell kihelyezni, a miről később szólunk.

Legfontosabb közöttük a *dunai galócza*, a mely a Duna legtöbb mellékfolyójának felső részeiben honos. A legnagyobb pisztrángféle halunk, mert megnő 2 m.-re is, 50 kg. súlylyal. Hatalmas rabló hal. Húsa nagyon jó ízű. Ívik tavasszal április—májusban. Az ikrát a mesterséges költés czéljaira a szabad vízből kifogott halakból nyerik. Ivadékát az első évben tavakban is tarthatjuk.

A *pénzes pér* ugyan sokkal kisebb, de kitűnő ízű hússal bíró pisztrángféle halunk; pisztrángos vizek alján él; megnő 30 cm. nagyra is. Ívik tavaszkor.

Végül megemlíjük még a *lazacot*, a mely azonban hazánkban csak a Poprád folyóban fordul elő, a hová az északi tengerekből, a hol tulajdonképpen honos, ívni jár fel. A legnemesebb pisztrángféle hal; nálunk azonban ritkaságánál fogva alig bír jelentőséggel. Ívik késő őszszel.

IX. A rák.

A hallal együtt szoktuk emlegetni a *rákot* is. Vizeink értékesítésénél súlylyal bír annak a tenyésztése is, mert igen keresett s jól fizetett piaczi árú.

Sajnos, vizeink rákállománya is igen megfogyott a multhoz képest; ennek részben az az oka, a mi a halbőség megapadásának. A legtöbb vidéken azonban nemcsak megfogyott, de teljesen ki is pusztult egy járványos betegség, a *rákvész* következtében, a mely nálunk 1880 körül lépett fel.

Az, hogy a megkímélt csekély anyagnál nem igen észlelhető többé tömeges elhullás, arra enged következtetni, hogy vizeink már túl vannak a veszedelmen s így érdemes a rákásatra ismét nagyobb gondot fordítani.

A szigorú *óvás s védelem* mellett legfőképp a mesterséges betelepítés ajánlatos, mert e nélkül az újra benépesedés csak nagyon lassan megy végbe.

Rákfajok. Nálunk is, mint általában Közép-Európa vizeiben, két fajta rák honos, ú. m. a *folyami rák* (*Astacus fluviatilis*) és a *karcsú ollós, vagy kecskerák* (*Astacus leptodactylus*). Ezeket kivül hegyes vidéken emlegetik még a *kövi rákot* is, de ezt sokan csak a folyami rák elkorcsosult változatának tartják.

A folyami rák gyorsabban fejlődik, ollói és farka sokkal húsosabbak és jobbízűek, ennél fogva értékesebb is, mint a kecskerák.

A két fajt nem nehéz egymástól megkülönböztetni. A kecskerák pánczélja nem oly merev, mint a folyami ráké, úgy hogy oldalai könnyű szerrel behorpaszthatók, anélkül, hogy betörnének. Az ollók és a törzs pánczéljának felülete a kecskeráknál érdes, sőt tüskés, míg a folyami ráknál egészen síma vagy legfeljebb gyengén szemcsézett. Az ollók alsó része a folyami ráknál pirosas, a kecskeráknál ellenben halvány, fehéres s olyan marad a főzés után is.

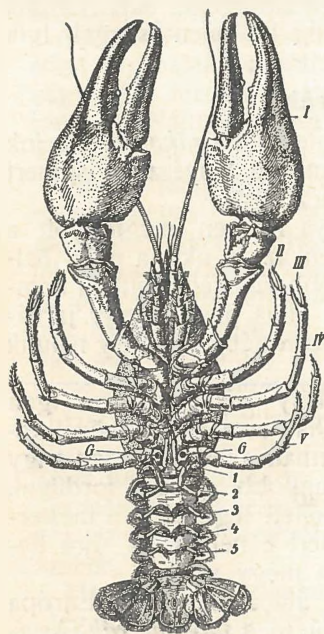
Lélegzés. A rák is, úgy mint a hal, *szilványokkal* lélegzik. A bojtalakú szilványok részben az oldalakon, részben a lábak tövével található külön szilványüregekben vannak elrejtve. Eme szervek az iszapos víz iránt érzékenyebbek, mint a halakéi, mert zavaros vízben könnyen eldugulnak, avagy megsérülnek s a rák mefulladását okozhatják. Viszont azonban a levegőn is akadálytalanul működnek.

Táplálkozás. A rák húsevő állat; természetes táplálékát legfőképpen csigák, kagylók, férgek, álcák, bolhák, halak, békák, egyszóval víziállatok szolgáltatják. Ezenkívül hozzányul egyéb a vízbe hullott állatok teteméhez is.

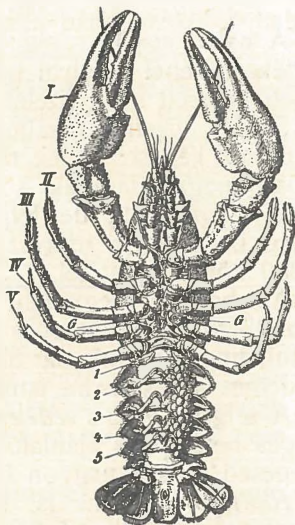
A rák étvágya a legnagyobb tavasszal, a mikor téli búvóhelyét elhagyta és a vedlés után, júliusban és augusztus elején. A nőstény étvágya a költés befejezte után, június végén éri el tetőfokát, a mikor saját feleit sem kíméli. Télfelé csökken a rákok étvágya, az erősebb hidegek beálltával pedig egyáltalán nem táplálkoznak.

Vedlés, növekedés. A rák időszakonként vedlik; leveli kemény páncélját és pedig kicsi korában többször, mint nagy korában. A vedlés után egy ideig puha a héja. Ez alatt nő; attól fogva, hogy a páncél megkeményedett, csakis súlyban gyarapodhatik a teste, de térfogatban nem. Könnyen megérthető ebből, miért nő a rák oly lassan.

A júniusban kikelő apró rák szeptember végéig ötször, azután áprilistól júniusig ismét háromszor, vagyis

12. kép. Hím rák.

13. kép. Nőstény rák.

az első évében összesen nyolcször vedlik. A másodikban már csak ötször és azután mindig kevesebbszer. Az ötödik évtől fogva a hím évenként csak kétszer vált páncélt és pedig először június közepe és augusztus eleje között, másodszer pedig közvetlenül a párosodás után. Az egészen vén hímek, valamint az öt éven felüli nőstények pedig már csak egyszer vedlenek évenként.

A vedlés igen megviseli az állatot s az alatt a 8–10 nap alatt, a míg az új páncél kellőképpen megkeményedett, bizony tehetetlen jó magával s védtelen ellenségeivel szemben. A hímnek jóval gyorsabban nőnek, mint a nőstények. Teljes kifejlődésük, azaz ivarérettségük 4–5 éves korban következik be, a midőn nagyságuk 10–12 cm. szokott lenni.

Tartózkodási helyek, mozgás. A rák nappal többnyire búvóhelyén tartózkodik, a melyet vagy maga készítette parti lyukakban vagy kövek alatt és gyökerek közötti gödrökben választ magának. Zsákmánya után az est beálltával és éjjel jár, óvatosan mászva előre a meder fenekén. Veszély esetén sebesen és nagy ügyességgel menekül valami biztos rejtek felé s csak ilyenkor szo-

kott hátrafelé úszni. Tartózkodásra szereti az árnyas helyet, különösen a hol fákkal és cserjékkel benőtt a part, mert ezeknek gyökerei között kínálkoznak részére a legjobb búvóhelyek. Az erős napvilágot nem kedveli; különösen kerüli pedig a napos és szeles partokat. A hidegebb évszak kezdetével lyukakba vonul s azok nyílásánál leskelődik zsákmány után; ha pedig az erősebb fagyok is beálltak, a lyukak mélyére, téli szállásra húzódik vissza.

Szaporodás. A rák szaporodását párosodás előzi meg. A két nemet könnyű egymástól megkülönböztetni. A legcsalhatatlanabb jeleket az állat hasi oldalán leljük. Ugyanis a hímnél (12. kép) a fark tövével lévő első úszó lábpár jól fejlődött s kámpószerűleg van felfelé hajolva, holott a nősténynél (13. kép) ezek egészen elvannak korcsosulva, alig észrevehetőek s így az említett kámpók hiányoznak.

Lényeges és jellemző különbség végül az, hogy a nemző szervek nyílásai (G) — az ollókat számítva első lábpárnak — a hímnél az ötödik, a nősténynél pedig a harmadik lábpár tövével vannak.

A párosodás október hó második és november első felében veszi kezdetét, amikor a hím, méztejhez hasonló nedvét, a nősténynek hasára, közvetlenül a petekivezető nyílás mögé tapasztja. Egy hím több nőstényt is megtermékenyít s a szaporításban való részvétele csupán erre az időre terjed. A nőstény csak ezután, november végén, sőt december elején kezdi tojásait rakni; a megtermékenyítés a párosodás után és az anya testén kívül megy végbe.

A megtermékenyült petéket, az anya úszólábaihoz tapasztja és 8–12 drb-ot számláló fürtökben farka alatt hordja egy féléven át, mert a kikelés csak június vége felé kezdődik.

A kikelő ivadék 9–11 mm. nagyságú s még ezeket is vagy 10–12 napig hordja az anya magával. Egy nőstény 60–120 drb tojást szokott rakni, legtöbbit 6 éves korában, azonban a tojásoknak rendszerint több mint fele elpusztul, úgy hogy folyókban egy-egy anyarák után nem igen lehet 10–15 drb ivadéknál többre számítani.

A benépesítésre alkalmas vizek. Benépesítésre mindenekelőtt azok a vizek alkalmasak, amelyekben már azelőtt is volt rák. Egyébként pedig megfelelőnek mondható minden olyan álló vagy folyóvíz, amelyik eléggé tiszta, medre keményebb talajú, partjait dús növényzet borítja, különösen, ha ezek bővelkednek vízbe nyúló gyökérrzettel.

Legjobban szereti a rák a márgás, agyagos, meszes feneket; legkevésbé pedig az iszapos és homokos, szóval lágy talajt, mint a melyek teljesen alkalmatlanok a neki annyira szükséges búvólyukak készítésére. A sziklás és köves talajú, erős folyású, hidegvízű patakok fejlődésének nem kedvezők; mocsaras talajon pedig jó ízéből veszít; egyáltalán nem élhet tisztátalan, fertőzött, rossz szagú vizekben.

A benépesítésnél legelső sorban figyelniünk kell arra, hogy az áttelepíteni szándékolt rákhoz hasonló jellegű vízből való legyen, mint a melyet benépesíteni szándékozunk. Sohasem szabad tehát hegyi, hidegebb vízü patakokból eredő rákot, alsóvidéki melegebb vizekbe vagy fordítva telepíteni, mert fáradságunk könnyen kárba veszhet.

(Folyt. köv.)

KÉRDÉSEK ÉS FELELETEK.

Kérdések.

9. Különböző birtokosok tulajdonában lévő víz halászatát egyik oldalon A., másik oldalon B. bérlő. A főbérlők egyeseknek engedélyt adnak külön is halászatra. Az albérlők a halászatot ladikról csapóhoroggal, illetve kisebb hálóval (tapli, kecze stb.) folytatják. Az egyes főbérlők albérlői a másik vízére meddig mehetnek, joguk van-e az ellenkező part mellé a parttól csekély (fél vagy egy méter) távolságra karóhoz kötni ladikukat s hogy mindezekre van-e valamely törvényes intézkedés?

Győrrevfalu.

N. S.

Feleletek.

10. A főbérlő albérlője is csak a főbérlő által bérelt vízterületen halászhat. Az adott esetben a szemben lévő parti birtokosok vízterületének határa a meder középvonala. Egyik főbérlő sem, de azok albérlője sem mehet tehát túl halászás közben ezen a határon, mert akkor már idegen területen halászik jogtalanul, a mi a halászatról szóló törvény szerint esik büntetés alá.

Ha a halászás csolnaktól történik, akkor természetesen a csolnakkal sem szabad a meder középvonalán túlmenni, még kevésbé a csolnakot halászás közben idegen vizen a part közelében kikötve tartani.

TÁRSULATOK. EGYESÜLETEK.

Az Országos Halászati Egyesület a halszállítások ügyében az alábbi beadványt intézte a Máv. igazgatóságához:

Nagytekintetű Igazgatóság!

A mostoha gazdasági viszonyok parancsolólag követelik, hogy minden intézkedés megtéessék, mely e viszonyokon javíthat és különösen szükséges a segítség ott, a hol az élelmiszerdrágaságot némileg enyhíteni lehet, mert ezt a bajt érzi leginkább az ország legszélesebb rétege.

A segítség sok eszköze és módja között talán első helyen áll az élelmiszer szállításának és főként vasúti szállításának megkönnyítése, a mi részben díjszabási, de főként forgalmi intézkedésekkel volna elérhető.

Ilyen intézkedésekre, illetve könnyítésre az összes élelmiszerek közt leginkább az élő hal van utalva. Tudvalevőleg a halhús nagyon gyorsan romló élelmiszer, ezért a közönség a hal legtöbb fajtáját csupán élő állapotban veszi szívesen, mert különben a hal minősége iránt bizalmatlan s még a jegelt haltól is idegenkedik; a közgazdasági szempontból nagyon fontos tógazdaságoknak, illetőleg a mesterséges haltenyésztésnek ennél fogva egyenesen létérdeke fűződik a halaknak élő állapotban való biztos szállításához.

A termelés az ország igen különböző vidékein történvén, a fővárosi és hazai nagyobb piacoknak élő hallal való rendszeres ellátása általában véve a halászati belforgalom és a közlekedés érdeke szempontjából feltétlenül szükséges tehát, hogy a halat élő állapotban nagy távolságokra is lehessen szállítani jelentékenyebb veszteség nélkül.

Ez ügyben egyesületünk bizonyos részletek tekintetében felterjesztéssel élt a földművelésügyi m. kir. miniszter úr Önagyméltóságához, a minisztériumhoz azonban az érdekeltég részéről többirányú panasz is merült fel, ezek kapcsán a nagytekintetű Igazgatóság 1913. márcz. 11-én kelt 67675. F. IV. a. sz. felhívására van szerencsénk a tárgyra vonatkozólag a következőket előadni:

A vasúti szállítás körül mutatkozó különböző nehéz-

ségeket és hátrányokat az illetékes körök is belátták és azok megszüntetésére történtek is némi intézkedések részben nálunk is, de különösen külföldön. Nevezetesen: az osztrák halászati társulat 1908. évi november 6-án kelt beadványában az osztrák vasútiügyi minisztériumtól a következőket kérte:

1. A halszállítás céljaira használható gyorstehervonatokra épp úgy készíttessenek menetrendek, mint az egyéb vonatokra szokásos és ezek publikáltassanak legalább is azokon az állomásokon, melyek a halszállításoknál figyelembe jöhetnek.

2. A feladó állomás az átmenő, illetve elágazó állomásokat a fél költségére sürgőnyileg értesítse a halszállítmány érkezéséről és az elágazó állomás tegye meg a szükséges intézkedéseket, hogy a halszállítmány a csatlakozást el ne mulassza.

3. Ha a halszállítmány a csatlakozó állomásra érkeve, a továbbító vonatot már teljesen kihasználva találja, az esetekben a szükséghez képest, nem romlandó áruval megpakolt 1 vagy 2 teherkocsi leakasztandó és ehelyett a halszállítmány továbbítandó.

4. Ha csatlakozó állomáson hosszabb tartózkodás van (40—45 percz), akkor a halszállítóedények kézierővel megmozgatandók vagy még czélszerűbben a halszállító-waggon a tolató- vagy rendezőmozdonnyal mozgásban tartandó.

5. Ha a címzett a halküldeményt át nem veszi, a feladó sürgőnyileg értesítendő.

6. A halszállítmány megérkezetről a címzett az ő költségére sürgőny, telefon vagy küldöncz útján értesítendő.

7. Élő halszállítmány a hivatalos órán túl is felveendő és a mennyiben frankirozva van, hivatalos órán kívül is kiadandó.

8. A szállítási határidő megrövidítendő úgy, hogy a délelőtti feladott szállítmány szállítási határideje déli 12 órakor, a délutáni feladotté éjjel 12 órakor, a személy- és gyorsvonatokkal továbbítandó feladásnál pedig azonnal kezdődjék. (Az 1910. január 1-én életbe lépett állati díj-szabás határozmányai szerint ezen kérésnek már elég tétetett.)

Az osztrák halászati egyesület ezen kérelme az osztrák vasútiügyi minisztériumnál már 1908. évi december 18-án elintéztett és pedig a következő módon:

1. Előforduló esetben a fél előleges megkérdezésére intézkedés teendő, hogy a hal lehető gyorsan és fennakadás nélkül elszállíttassék.

2. Kihasznált vonat megérkezte eseténél az ott szállításra váró halküldemény csak akkor hagyandó vissza, ha más kocsi az áru elromlása, vagy a határidőtúllépés veszélye nélkül le nem akasztható.

3. Hosszabb tartózkodás eseténél a haltartók szükséges mozgatására tekintettel kell lenni, ha másképp nem, úgy azáltal, hogy a ranzsirozó mozdony a halat tartalmazó kocsi a ranzsirozásnál magával viszi.

4. Hivatalos órán kívül felveendők az élő halszállítmányok, ha az állomásnak bejelentetik és a szállító levél még a hivatalos órákon belül az állomásnak átadatik; hasonlóan a leadásnál is figyelembe veendő a szállító fél kívánsága.

5. Az áru át nem vétele esetén a feladó az üzlet-szabályzat 70. §. I. (3.) póthatározmányára szerint sürgőnyileg értesítendő.

6. Azon relációkra, melyeken gyakori halszállítmány várható, az élő hal szállítására legalkalmasabb vonat-összeköttetések felállítottak, a vonal főbb állomásain kihirdetettek és ezen állomások egyidejűleg utasítottak

az ezen alkalmas vonatösszeköttetéseknek érdekelt felekkel való közlésére.

7. A fél kifejezett kívánságára és költségére az érkező szállítmányról a címzett sürgönyileg, telefon vagy küldöncz útján is értesítetik.

A halszállítás körül észlelhető visszasságokat az osztrák „Staatseisenbahnrat“ is érezte, mert az 1911. évben tartott tanácskozásból az osztrák vasútiügyi minisztériumhoz javaslatot terjesztett, mely javaslatot 1911. évi szeptember 11-én 27502/16. szám alatt a vasútiügyi minisztérium azzal küldte meg az osztrák államvasutak igazgatóságának, mint a magyar, osztrák és boszniai, tehát az összes vasutak igazgatósági konferenciájára ügyvezetőjének, hogy a javaslatot a legközelebbi igazgatósági konferencia elé pártolólágg terjeszti. E javaslat a következő:

1. A halszállítmányok gyorsárúként szállítandók a teherárúdíjtétel fizetése ellenében, valamint a halszállítmányok személyvonatokkal is továbbítandók pótdíj fizetése nélkül azon esetben, ha a rendelkezésre álló gyorstehervonat nem biztosít előnyös vonatösszeköttetést.

2. Élő halszállítmányoknak gyorsvonatokkal leendő továbbítása a gyorsárúkra érvényben lévő egyszeres díjtétel ellenében.

3. A teherárúként feladott halszállítmányok részére olcsóbb díjtételek létesítése.

4. Azon állomások, a melyeken a halszállítmány gyakoribb, a hal gyors felrakására, kirakására és átrakására szükséges felszereléssel látandók el.

5. Az átrakódó és leadó állomásnak a fél költségére való sürgönyi értesítése.

6. A halszállítmány átrakása a szállító vasút részéről megfelelő díjazás ellenében.

7. A szállító vasút gondoskodik, hogy azon állomásokon, a hol hosszabb tartózkodás van, a halszállító edények mozgásban tartassanak és pedig egész kocsi-rakományok a rendezőmozdony tolatása által, kisebb szállítmányoknál pedig kézi erővel való mozgatás által.

8. A szállító vasút kötelessége arról gondoskodni, hogy a halszállító edények nyáron a nap hevénnek, télen pedig a fagynak lehetőleg kitéve ne legyenek.

9. Egész waggon-rakományú hal szállítása eseténél úgy a kocsi, mint a szállítólevél, *élő hal* című feltűnő jelzéssel megjelölendő.

10. A teherárúként feladott élőlálnál a szállítási határidőnek megrövidítése és pedig 200 km. távolságig 12 órára.

11. Intézkedés, hogy a szállítmány az állomásokon szükség nélkül hosszabb ideig ne tartózkodjék és intézkedés a hallopás meggátlására.

Az igazgatósági hálkonferencia 1912. év őszén Poprád-felkán tartott tanácskozásán ezen javaslatnak csupán 9.-ik pontját tárgyalta; a javaslat több pontjainak sorsáról ezidőszerint még semmi tudomásunk sincs. Már pedig nemcsak az ott kérelmezett könnyítésekre van égető szükség, de még a következőkre is:

1. *Élő halak az állatdíjszabás határozmányai szerint szállíttassanak és ezek részére oly díjszabás állapíttassék meg, hogy a hal szállítása ne legyen drágább, mint akár a szárnyas állatok, akár a szarvasmarha, juh vagy sertés szállítása.*

2. Miután pedig az *élő halak sikeres szállításához* az időjárás (levegő hőfoka) szerint 6—12-szer annyi víz szükséges, mint a mennyi a szállítandó halak súlya, nyilvánvaló, hogy a tulajdonképpeni élő halszállítmányhoz képest aránytalanul nagy tömegű segédeszközök és anyagok, nevezetesen a hordó és a kilocsogó víz holt-

súlya — a díjtételeknek a jelenleg szokásban lévő elegysúly szerint történő számítása mellett — rendkívüli mértékben megdrágítja a halhúsnak friss, élő állapotban való piacrahozatalát, avagy tenyésztési célból való szállítását.

Tekintettel arra is, hogy az áru osztályozása szerint a víz és fa amúgy is olcsóbb díjtétel alá esik, de különösen azért, mert tudvalevő dolog, hogy az elindított víz egy része szállítás közben kilocsog és annak csak bizonyos ($\frac{1}{2}$ — $\frac{2}{3}$) része jut a szállítmány rendeltetési helyére, a fentiek alapján tehát vagy az *élő- és holt-súly volna külön-külön díjtétel szerint elszámolandó*, vagy pedig a fuvarilleték kiszabásánál a *szállítmány összes súlyából 30% mindenkor le volna számítandó.*

Ugyanitt megemlítjük az előbbiek analógiája alapján azt is, hogy pl. *jegelt halaknak* meleg időben szokásos szállításánál a szállítmány 60%-a jég, a minek legnagyobb része útközben elolvad és a kocsiból kifolyik; ezt ugyan-csak *megfelelő súly leszámtásával* kellene figyelembe venni, vagy pedig az eddigi gyakorlatnál olcsóbb díjtételek mellett szállítani.

3. *A személyvonatokkal való szállításra feladott egész waggonrakományú halszállítmánynál* csak úgy, mint darabárú feladásánál, ezidőszerint az elsőosztályú vagy mérsékelt gyorsárú díjtétel számíttatik, helyes, méltányos és igazságos az volna, hogy a személyvonatokkal feladott élő halszállítmány, ha *legalább is 5000 kg. súly után fizettetik, az „A“ osztályba soroztassék.*

4. Oly esetben pedig, midőn a halszállítmány részben gyorsvonatokkal, részben pedig személy- vagy teher-vonatokkal továbbíttatik, a díjszámítás olyképpen eszközöltesék, hogy csak *azon útvonalrész után számíttassék gyorsárúdíjtétel, amely útvonalrész a küldemény tényleg gyorsvonattal tette meg és ne úgy, mint az jelenleg érvényben van, hogy gyorsárúdíjszabást számítottak a küldemény után a különféle kombinált vonatnemekkel megtett egész útvonal után, holott pedig a megtett útnak csak egy részén viszik gyorsvonattal a küldeményt.*

5. *Az üresen visszaküldött hordók szállításánál kíméletesebb bánásmód elrendelése szükséges s egyúttal ezeknek díjtétele is megváltoztatandó*, mert a jelenlegi intézkedés szerint a teherárúként visszaküldött hordók 5000 kg.-on aluli feladás esetére az „A“ osztály, gyorsárúként való feladás eseténél pedig a mérsékelt gyorsárú díjtételei alkalmaztatnak, holott a díjszabás I. rész „B“ szakasz A. II. a. 5. §-a szerint egyéb göngyölék, pl. visszaküldött tejeskannák is, csak azon esetben esnek a mérsékelt gyorsárú díjtétele alá, ha a II. osztály díjtétele nem alacsonyabb.

Hogy e tekintetben mennyivel hátrányosabb nálunk az állapo, mint pl. Németországban, felemlítjük, hogy a német vasúti árúdíjszabás I. B. szakasz 32. §-a szerint *üres hordók — mint göngyölék —* visszaküldése eseténél a díjszabás az áruosztályozás díjtételei szerint számíttatik, de a számítás alapjául a *tényleges súly fele vétetik*; az üres hordók visszaküldése tehát Németországban csak félakkora terhet ró az érdekelt felekre, mint nálunk.

A német vasúti árúdíjszabás egyébként is sokkal előnyösebb, mint a mi árúdíjszabásunk, mert pl. a német vasúti árúdíjszabás I. rész B) szakasz 3. §-a szerint *élő hal bárminő mennyiségben való feladás mellett, mint gyorsárú* (gyorsított teherárú) *továbbíttatik a teherárúdíjtétel alkalmazása mellett*; a mely előnyös intézkedés nálunk még nincs érvényben, daczára annak, hogy mint már fentebb említettük, az osztrák vasútiügyi minisztérium 1911. évi szeptember 11-én 27502/16. sz.

rendeletével a közös vasutak igazgatósági konferenciájához juttatott javaslatának első pontja ugyanezen kedvezményt javasolja. Összehasonlításképpen felelőnk, hogy pl. 300 km.-es útszakaszon gyorsárúként feladott élőhalszállítmányért Németországban 211 K-t, nálunk pedig ugyanazon körülmények között 386 K-t kell fizetni; tehát az élő halszállítás 85%-kal drágább nálunk, mint Németországban.

Mindezek az itt felsorolt szállítási nehézségek s bajok a legfőbb okai annak, hogy a hal, melynek gazdasági termelése az utóbbi időkben oly öröndetes fellendülést vett, nem tud megfelelő módon piacra találni; már pedig bármiféle termelési ág csak úgy fejlődhet, ha termelése számára a fogyasztás köre biztosítható. Hogy erre minálunk még mily nagy szükség van, mutatja az, hogy a halfogyasztás az országban alig éri el évenként s fejenként az $\frac{1}{8}$ -ad kg.-ot.

Az 1910. január 1-vel nálunk életbe lépett állati díj-szabás szerint a vasút vásár- és ünnepnapon élő állatot nem tartozik felvenni. A német vasúti árúdíj-szabás ezen korlátozást nem ismeri és feltétlenül szükséges volna hogy ezen korlátozás alól az *élő hal* kivéssék, mert néha nagy érdek fűződik ahhoz, hogy a halszállítmány vásárlap induljon el.

Tisztelettel kérjük ezek alapján a nagytekintetű Igazgatóságtól fent előadott kérelmeink, illetőleg javaslataink figyelembe vételét s az azok érdekében szükséges intézkedéseknek *állandó érvényű intézményes szabályzat által való biztosítását.*

Kelt Budapesten, 1913. évi április hó 13-án.

Az Országos Halászati Egyesület f. évi rendes közgyűlési határozata alapján:

Répassy Miklós s. k.,
titkár. Báró Tallián Béla s. k.,
elnök.

Ugyanezen beadványt az alábbi kérvény kíséretében terjesztette fel a m. kir. földművelésügyi miniszter úrhoz is:

Nagyméltóságú Miniszter Úr!
Kegyelmes Urunk!

Az élő halak vasúti szállításának szabályozása tárgyában az egyesületünk f. évi márczius hó 13-iki közgyűlési határozatából kifolyólag illetőleg a MÁV. igazgatóságnak 67675/913. F. IV. a. sz. felhívására is a *másolatban idecsatolt beadványt* intéztük a m. kir. államvasutak igazgatóságához.

Hivatkozással Nagyméltóságodnak a vasúton való élő halszállítások tárgyában 113,102/912. XI. 2. sz. a. egyesületünkhöz intézett nagybecsű leiratára, bátrak vagyunk tisztelettel megjegyezni, hogy a kereskedelmi minisztériumnak ott említett és másolatban nekünk is megküldött 74,660/912. XII. sz. átirata csak igen kis részét érinti azoknak a bajoknak, a melyek az élő halak szállítását megnehezítik.

Az idezart beadványunkban részletesen kifejtett kívánások teljesítéséhez a halászati termelésnek és belforgalomnak *létérdeke* fűződik, éppen azért a szükséges intézkedéseknek *állandó érvényű intézményes szabályzat által való biztosítása* hozhatná csak meg a helyzet javulását.

A fentiekre való tekintettel mély tisztelettel kérjük Excellenciádat, hogy ügyünket illetékes helyen a maga részéről is *hathatós támogatásban részesíteni* és kegyesen odahatni méltóztatssék, hogy a MÁV. igazgatóságnál a halszállítmányokra vonatkozó szabályok felül-

vizsgálása és átdolgozása tárgyában tartandó értekezletre annak idején *egyesületünk is meghívást kapjon.*

Budapest, 1913. május hó 14.

Az Országos Halászati Egyesület megbízásából
Nagyméltóságodnak mély tisztelettel:

Répassy Miklós s. k.
titkár.

Br. Tallián Béla s. k.
elnök.

Az Országos Halászati Egyesületbe alapító tagul beléptek újabban: *) 27. Kassai Halászati Társulat, Kassa. 28. Budapest székesfőváros tanácsa. 29. Aradmegyei ármentesítő és belvízszabályozó társulat, Kisjenő.

Rendes tagul jelentkeztek újabban: *) 205. Mozsgói uradalom tisztartósága, Mozsgó. 206. Terge Sándor uradalmi kasznár, Mozsgó. 207. Újfaluassy Miklós cs. kir. kamarás, Remetemező. 208. Köttl Rezső haltenyésztő, Znióvár. 209. Borsod-Tiszai Halászati Társulat, Ároktő. 210. Czuppon Károly uradalmi intéző, Devecser. 211. Techet Róbert okl. mérnök Budapest.

A borsodi-tiszai halászati társulat f. évi május 31-én tartott rendkívüli közgyűlést, melynek egyedüli tárgya az üzemterv módosítása volt.

A Szege-d-horgos-martonosi holttiszi halászati társulat május hó 31-én Szegeden tartotta meg évi rendes közgyűlését *Bokor Pál* alpolgármester elnöke alatt.

Az alelnök-igazgató évi jelentése szerint a társulat vizeiben a fogassüllő mesterséges betelepítése szépen sikerült és már igen szép példányokat is fognak; a bérlő az üzemterv rendelkezéseihez a leglelküimeretesebben alkalmazkodik és halászati kihágási eset egyáltalában nem fordult elő. Ezzel összefüggésben az eddigi állami támogatásért a földművelésügyi minisztériumnak köszönetet szavaztak, azzal, hogy a 2 év előtti kísérlet (pontyivadékkal való benépesítés) kitűnő sikerrel járt. Az állandóan vízzel borított 479 kat. holdnyi halászati terület évi bérösszege 2000 korona.

A szavazatra jogosultak megállapítása kapcsán *dr. Récsy Ede* partbirtokosnak az időközben szerzett halászati jogosultságára vonatkozó igénybejelentését tárgyalták; az érdekeltségi kimutatásban a 64 kat. holdnyi vitás vízterület jogtulajdonosául jelenleg nyilvántartott *Kárász-féle* uradalmat és *Bító János* horgosi lakost utasította a közgyűlés, hogy az idegen vízterületen eddig gyakorolt halászati jogosultságukat 3 hónap alatt hiteles okmánynyal igazolják, mert különben a halászati jogot a partbirtokosok részére kellene átírni.

A múlt számszámadás tudomásul vétele és a f. évi költségelőirányzat megállapítása után elhatározták, hogy a 3 év alatt befolyt 5915 korona 66 fillérenyi tiszta jövedelmet az időközi kamatokkal együtt felosztják a vízterületek arányában, csupán a vitás 64 hold után eső osztalékot tartják vissza a jogosultság kérdésének eldöntéig. A holdankénti és évenkénti tiszta jövedelem tehát több mint 4 korona.

(—gh.)

A záhony-czigándi halászati társulat f. évi június hó 5-én tartotta Királyhelmecezen rendes évi közgyűlését *Gebauer Reinhold* elnökletével. A közgyűlés *br. Sennyey Béla* lemondott elnököt díszelnökévé választotta. A lemondott *Tóth Sándor* alelnöknek és *Evva Pál* igazgatónak pedig jegyzőkönyvi köszönetét fejezte ki. Az igazgató jelentése szerint a társulat gondoskodott a vízterület megfelelő őrzéséről. Az államsegélyként kapott 1,500,000 db fogassüllőkrát a záhonyi holt Tisza-ágban helyezte ki, hol azok sikeresen ki is keltek. A közgyűlés igazgató javaslatára elhatározta, hogy új társulati telekkönyvet készíttet. A lefolyt évi számszámadások szerint a társulatnak 799-87 K bevétele és 282-39 K kiadása volt. A jövő évi költségeket 2619-38 K-val irányozták elő; a tagok évi járulékát pedig 10 f-ben állapították meg kat. holdanként. Végül bejelenti az elnök, hogy a társulat kötelékébe tartozó vízterület öt bérlési szakaszra osztva nyilvános árverésen bérbeadott s a régi 735 K-val szemben 1082 K bérösszeget ért el. A közgyűlés a bérbeadás, illetőleg a kötött haszonbérszerződéseket jóváhagyta.

k.

*) L. a „Halászat” f. évi 3—5. és 7—8. számaint.

VEGYESEK.

Halálozás. Fiuméből kapjuk a szomorú hírt, hogy tusnádi *Betegh Lajos*, a fiumei kormányzó és tengerészeti hatóság állategészségügyi főfelügyelője f. hó 15-én Kísszentimrén meghalt. *Betegh Lajos* európaszerte ismert hírneves bakteriológus volt, a kinek a tuberkulózis előzetes fertőzésére vonatkozó tudományos munkáit a világ majdnem minden kultúrnyelvére lefordították.

Az elhunyt a halkórtan terén is nevezetes munkásságot fejtett ki; lapunkat is többször kereste fel jeles közleményeivel.

Emlékét, mint egyik legkiválóbb munkatársunkét, őrizzük meg.

Új eljárás a ponty- és czompótáplálás olcsóbbá tételére. Ezen a hosszú címén hirdeti egyik német szaklap szerkesztőjének új „találmányát”, a melylyel, állítólag, hivatva van egészen új s az eddigénél jóval jobb alapokra fektetni a pontyot és czompót tenyésztő tógazdaságokat. A „találmány” Németországban már *be van jelentve* szabadalmaztatás végett; a mi természetesen nem jelenti azt, hogy tényleg szabadalmazni is fogják. Hogy Magyarországra nézve minő lépéseket tett feltaláló ez irányban, nem tudjuk. Azonban szabadalmát (?) már is eladásra kínálja és pedig csekély 30,000, azaz harmincezer márkáért; amibe csak az a vígasztaló, hogy ugyanannyira értékeli találmányát Franciaországra vonatkozólag is.

Nem ismerve a „találmányt” magát teljesen, természetesen nem akarunk ahhoz szakszempontból hozzászólni. Csak éppen az érdekeltek figyelmét akarjuk erre a különös dologra felhívni, a mikor valaki — bocsánat a triviális kifejezésért — zsákban árul macskát. Még az ú. n. találmány teljes s világos leírása sem elég ahhoz, hogy alkudni lehessen rá. Azt ki kell előbb próbálni; az eredmények alapján lehet aztán majd beszélni a dologról.

Annyit árul el a feltaláló, hogy a többi zöld növényzetnek haltáplálékul való felhasználásáról van szó.

Ez a dolog is gondolkodóba ejtheti az embert s bizonyos kétségeket támaszt a szabadalom elnyerése iránt; a mi szabadalmi törvényünk 1. §-a szerint ugyanis: „Szabadalmazható minden új találmány, mely *iparilag* értékesíthető.” Ugyanezen törvény 2. §-ának 4. pontja szerint pedig a szabadalom nem engedélyezhető: „4. emberi és állati *élelmezésre* szolgáló cikkekre . . . ; ezek *előállításánál* alkalmazandó eljárás azonban szabadalmazható.”

Ha jól értjük a többi zöld növényzet felhasználásáról van szó *állati élelmezésre*; azt semmiestre sem kell *előállítani*, hanem legfeljebb előkészíteni, mint a hogy számtalan más s napról-napra újabb-újabb ilyenféle dolgot használnak fel s készítenek elő a halak élelmezésére, pl. az árpát megdarálják és beáztatják, a csillagfürtnek elvonják a keserűséget stb. stb. Mindez nem szabadalom tárgya, épp úgy, mint ahogy a zöld csalamádé bezsombolyázása sem „szabadalom.”

Lehet azonban, hogy csalódunk; várjuk meg tehát az időt, ha a találmány majd tényleg „szabadalom” lesz.

Még csak annyit akarunk megjegyezni, hogy a vízi növényzet, mint haltáplálék, nem ujság; hiszen tudjuk, hogy természetes vizeinkben élő egyes halfajták kizárólag növényi kosztón élnek. De mesterséges tógazdaságokban is alkalmazták s tudomásunk szerint alkalmazták még ma is a dolgot, a mint az lapunk 1912. évi decz. 15. számában a „Rizstermeléssel kapcsolatos halaszgazdaságok Felső-Olaszországban” a borghi-i halaszgazdaság üzemének leírásánál (310. l.) olvasható, a hol a mesterséges takarmányhoz 15% *hináros renczét* (*Utricularia commune*) kevernek.

Elítélt igazgatóság. Jászberényből jelentik: Még 1911. decz. 20-án a sziráki járás főszolgabírósága megállapította, hogy a *Selypi cukorgyár r.-t.* gyártelepének szennyvizét a Zagyva folyóba vezetik és ezzel a folyó vizét megfertőzik. A fertőzés miatt megindított eljárás most fejeződött be és a sziráki járás főszolgabírója most kihirdetett ítélete szerint a cukorgyár 5 igazgatósági tagját fejenként 100—100 korona, együttesen tehát 500 korona pénzbüntetésre és az eljárási költségek egyetemleges megfizetésére kötelezte. Most végre — hogy a további kellemetlenségeknek elejét vegyék — elhatározta az igazgatóság, hogy vízművet épített, a melynek segít-

ségével orvosolva lesznek a hatóságok által ismételt kifogásolt régi bajok.

Végre! A mint a példa mutatja, a törvény megadja rá a módot, hogy ez a „végre” mindenütt, a hol a víz szennyezése miatt bajok vannak, bekövetkezzék s százféle más érdek sérelme megszűnjék.

Pisztrághízlalás duzzasztógátáknál. Trencsén vármegyében egyik pisztrángos bővízü hegyi patak turbinás malmánál, a pisztrághízlalásnak igen egyszerű és eredményes módját tapasztaltuk. A turbina alatti mélyebb vízbe beleszórják a mindenkori konyhai húshulladékot, nevezetesen mindenféle vért, szárnyasok és vadak beleit összetépve, esetleg marhamáját, cserebogarat stb., a mit a lezuhogó víz örvényeiben leselkedő pisztrángok mohón felfalnak. A nagyobb példányok alkalmasszerű kihorgászása után ismét mások húzódnak oda a patak szomszédos szakaszáról s ezen a valóságos etető helyen gyönyörűen fejlődnek a halak.

Ha már most ehhez hasonlóan a eljárva, védettebb fekvésű patakok duzzasztógátáinál, malomkerék- és turbina-, avagy *mesterségesen létesített zubogók*nál ezt csak egy kicsit rendszeresen csináljuk, akkor nagyon feljavíthatjuk patakunk pisztrángállományát.

Az osztrák halászati egyesület 1912. évi működéséről szóló jelentésből vesszük ki a következőket:

Az egyesület 1912. október 19-én tartotta az osztrák halászok 12. napját (minden második évben rendeznek e címen nagy gyűlést), a melyen megvitatása alá került 1. az osztrák alpesi tavak halászati üzege; 2. a vizeknek rákokkal való népesítése; 3. a halország megakadályozása, illetőleg korlátozása; 4. a nyílt vizek felügyelete, különösen azok szennyezésének megakadályozása tekintetében; 5. az osztrák vízjogi törvény tervezése; 6. új pisztrángfajok meghonosítása; 7. a vasuti szállítás könnyítése tekintetében elért eredmények.

A szennyvizek ártalmatlanná tételére irányuló törekvésekre és az osztrák általános halászati kataszter létesítésére vonatkozó tételtek kidolgozás alatt állanak.

Az egyesület külön bizottsága foglalkozik a kereskedelmi s vámkérdésekkel.

A szivárványos pisztráng vérfelfrissítése érdekében az egyesület két alkalommal mindenkor 100,000 drb ikrát hozatott közvetlenül Amerikából. Az első szállítmány költségét a cs. kir. földművelésügyi minisztérium állami támogatásképp adta az egyesületnek. A saját költségére hozatott második szállítmány azonban csak augusztusban érkezett meg s az előrehaladt idény következtében az ikra 40%-a elpusztult. A megmaradt ikra azonban igen jó eredménnyel kelt ki.

Az egyesület a *kecsge* mesterséges költetésére vonatkozó kísérleteket szándékozik végezni. A bécsi felső gazdasági iskolában pedig a pisztrángfélék tenyésztésére vonatkozó tanfolyamot tartott. A cs. kir. vasuti minisztérium figyelembe vette az egyesület abbéli kérelmét, hogy személy- s tehervonatokon való egyes szállításoknál mindig csak az illető vonatnemnek megfelelő díjszabás alkalmaztassék.

Tótrágyázásra vonatkozó kísérleteket is végzett az egyesület s az arra vonatkozó közleményt legközelebb közreadja.

Az egyesület külön gondozott vizeket bérel a sporthalászat céljára, melyeken az egyesületi tagok megfelelő horgászjegy váltása mellett halászhatnak. A vizekért fizetett bér s az azok üzemi költsége 13,901 K 29 f volt 1912-ben, a halászjegyekből befolyó jövedelem pedig 18,445 K 02 f.

Az egyesület kiadásában az „Österr. Fischerei Zeitung” 2440 példányban jelent meg. Az egyesület tagjainak száma 745, a tagsági díjakért befolyó jövedelem 6761 K 75 f volt. Az egyesület vagyona 14,486 K 20 f.

A német halászati egyesület az állami költségelirányzat szerint 1912-ben 70,000 M segélyt kapott, azonkívül az 1911. évi nagy nyári szárazság okozta károk enyhítésére a belügyi államtitkártól 5000 M-t, a melyet 15 helyi halászati egyesület között osztott ki. A porosz mezőgazdasági minisztérium a porosz tartományi halászati egyesületek között való szétosztásra 15,000 M-t adott. Az egyesület tagjainak száma 412. (Jahresbericht des Deutschen Fischerei-Vereines für 1912/13.)

A ponty mint ragadozó (?) Német halászok állítják, hogy pontyot eleven csival is lehet fogni. Az egyik említi, hogy fenékjáró küllővel fel salizott horoggal 4½ kilogrammos pontyot fogtak, a másik ismét, hogy az angolnásinegeken, a melyeken balin hal szerepel csali gyanánt, igen különböző nagyságú pontyok akadnak fenn. Ennek kapcsán a következő esetet közli W. Schmidt (Fischerei-Zeitung No 3. 1913): Le nem csapolható medenczét évenként éves pontyivadékkal népesítenek. Az 1912. évben egy csomó apró csuka jutott véletlenül a vízbe. Ezeket azonban lehetőleg kifogdosták, mindössze vagy 30 db maradt benn őszre, körülbelül ¼ kg. súlyban. Miután a medence hirtelen befagyott, a most már kétnyaras pontyokból is benrekedt vagy 50 db. Az 1912. évben ismét helyeztek be, mint rendesen, 1500 db egynyaras ivadékokat, a mely azonban aránylag apró volt. Őszkor aztán alaposan kihalászták a medenczét; az eredmény: nagyon sok fejes domolykó, 48 db 2 kg.-os ponty 27 db csuka átlag ½ kg.-os és 50 db szép kétnyaras ponty a tavasszal behelyezett 1500 db-ból. Hogy a többi 1450 db éhségtől vagy betegségtől pusztult el, nem tehető fel. A szomszédos, hasonló jellegű medenczéből ugyanis, a melybe ugyanabból az éves ivadékból került 500 db, őszre csaknem valamennyit kihalásztak egy rakás fejes domolykó s 5 db ½ kg.-os csuka társaságában. De egyébként is folytonos felügyelet alatt állott mindkét medence. Az sem hihető, hogy csak a 27 db csuka falta volna fel az 1400 db pontyot — mondja a közlemény beküldője — hanem nagyon könnyen gondolható, hogy a 48 db nagy ponty is részt vett a pusztításban. Tógazdaságban ez alig fordulhat elő, mert ott hamarosan kapnak a pontyok mesterségeseledelt s így nincsenek a ragadozásra utalva.

Mi alig hisszük, hogy a pontyok valami nagy kárt tettek volna abban az éves ivadékban, a mely *aránylag apró volt*. Elég volt ahhoz a 27 db csuka; ha naponként csak 2 db-ot falt is fel egyegy, akkor is készen lettek velük egy hónapnál rövidebb idő alatt. Hogy nagyobbra nem nőttek, annak éppen az az oka, hogy a pontyivadék hamar elfogyott.

A tengeri halak fogyasztása érdekében Németországban igen élénk a mozgalom, a dolog azonban nehezen megy, mert a lakosság nem igen kedveli a neki szokatlan ehedelt. Nürnbergben sem volt sikere a tengeri halak piacra való vitelének. Most aztán a város saját kezelésében próbálkozik a dologgal. Arra jöttek azonban rá, hogy csak akkor lehet reménység a tengeri halnak néptáplálékká való tevésére, ha a gazdasszonyok azok elkészítéséhez is értenek. Ezért Nürnberg városa öt városi iskolai konyhájában főző tanfolyamot tartanak. A tengeri halak elkészítését az ott alkalmazott háztartási tanítónők minden szerdán délután mutatják be. A tanfolyamot nemcsak a városi leányiskolák növendékei látogathatják, hanem minden rendbeli nő is teljesen ingyen. Az első órákon is nagy volt már a jelentkezők száma, különösen a munkásasszonyok köréből.

Németországi tavak halászati bére. A „Hamburger Fremdenblatt” közlése szerint a Schleswig-Holsteinban fekvő „Ratzenburg”-i 1410 hektár nagyságú tó bérbeadásánál az eddigi bérlőkkel szemben, a kik 2800 márkát ajánlottak évenként, három újabb ajánlat érkezett be és pedig évi 6000, illetőleg 11,000—11,000 márká ajánlattal. A kisebb ratzenburgi tóért pedig, a melyik csak

210 hektár nagyságú, a legnagyobb ajánlat 3150 márká volt, a régi bérlők csak 1300 márkát voltak hajlandók fizetni. A két tóért együtt 14,400, 14,300, illetőleg 11,900 márkás ajánlatok érkeztek be.

Eddig a két vízért 7759 márkát fizettek évenként, beleértve még a nádlást is; most azért külön 1400 márkát ajánlottak. A mint látható, a tavak béremelkedése meghaladja a 100%-ot; hektáronként pedig kerekszámban 10 márkát tesz ki, a mi mindenesetre elég tekintélyes összeg. A tó halállománya: csuka, süllő, sügér, angolna, marána, czompó, dévér és rák.

Hasonló értékemelkedést értek el a Mölln melletti Lankaugr tónál, a melyért eddig 250 márkát fizettek, most pedig a legtöbbet ajánló 560 márkát hajlandó adni.

Budapesti halpiacz. Lanyha üzletmenet, továbbá a folyami halászatnak a tilalom alul való fölszabadulása után beérkező nagyobb hozatalok miatt jegelt árúban árhanatlan állott be.

Románia egy évre terjedőleg betiltotta a ponty és csuka kivitelét, a miért is piacunknak ezen fajta halakkal való ellátása a magunk feladata marad. Nincs kétség aziránt, hogy a most már olyan nagymérvű elterjedést nyert tógazdaságaink képesek lesznek ennek megfelelni, sőt mint már előző években tapasztaltuk, még kivitelre is marad.

Ellenben süllővel, harcsával, tokkal és vízával Románia ezentúl is ott lesz piacunkon. Ez utóbbi fajta halaból jelenleg is élénk hozatalunk van onnan.

A közelmúltban érzett tok- és vízáhiány — kereskedőink még Spanyolországból is szereztek be drága pénzen e halfajból! — megszűnt, mivel az Aldunán beállt jobb fogások következtében onnan hoznak elegendő árút.

Jelenleg leginkább süllőben, főképp nagyobb példányokban, érezhető hiány uralkodik, miért is ára szokatlan magas.

Élő pontyból a Velencei-tó és Palicsi-tó szolgáltat nagyobb mennyiséget. Különösen az előbbinél most látszik meg a jóminőségű hallal való helyes benépesítés kedvező eredménye, mert ez évben már nagyobb mennyiséget fogtak ki onnan, mint előző három évben együttvéve. (Ez még talán csak a régi csökött anyag kipusztítására irányuló erőteljesebb halászat eredménye. Szerk.) Daczára a két helyről fölkerülő bő mennyiségnek, az élő ponty ára mégis magas, mivel a szállítás alatt csak kisebb része érkezik meg élő állapotban.

A budapesti piacz halárai nagyban:

Viza és tok	2:20—2:40	kor.-ig
Kecsege nagyság szerint	2:—2:80	"
Süllő nagy	3:20—4:—	"
" közép	1:60—2:—	"
" apró	1:20—1:50	"
Élő ponty nagy	2:40—2:80	"
" " közép	2:—2:40	"
" " apró	1:60—2:—	"
Harcsa vágó	1:60—2:—	"
" közép	1:20—1:60	"
Jegelt ponty	1:20—1:60	"
Czompó élő	1:60—2:—	"
Csuka élő	1:80—2:40	"
" jegelt	1:20—1:60	" C.

Kerestetik magyarországi tógazdaság részére szakavatott halászmester, aki hasonló minőségben már alkalmazásban volt. Ajánlatok az eddigi állás és fizetési igények megjelölésével „**Önálló és szakavatott**” jelige alatt a kiadóba kéretnek.

Tógazdaságok figyelmébe!

Veszek több ezer métermázsa élő pontyot, czompót, kárászt stb.

ZIMMER FERENCZ halászmester, cs. és kir. udvari szállító **BUDAPEST,** Rózsponti vásáresarnok. Telefon: 61—24.

Kitűnő, szapora, olcsó haltakarmány!

Ne ad'uk többet pénzünket a külföldnek, hanem vásároljunk itthon! Bármilyen mennyiséget, konkurrens árakon, szállíthatok szonnal! Ajánlom Ausztriában már is igen jól bevezetett haltakarmányféléseimet, ú. m.: **szárított és darált húst korongokba préselve**, nem tévesztendő össze holmi dögöktől származó kiégetett szappangyári hulladékkal! A halak általában mind igen szeretik, nagyon tápláló és a mi a fő nagyon szapora. **100 kiló 32 K. Törmelék-rizs 100 kiló 25 K; rizsliszt 100 kiló 18 K**, továbbá hámozott borsótörödékek, **vérlist, csontliszt** stb. sokkal olcsóbb, mint bárhol is! Miután az árak igen váltakoznak, azért igen ajánlom tisztelt vevőimnek, hogy a szűk-séges mennyiség felemlítésével tőlem árajánlatot kérjenek az 'árú lekötése' czéljából! Kívánatra szállítom a **szárított halakból készített lisztet** is! **A TURUL füllesztő** (főző) mesésen vált be fentti takarmányok elkészítésénél. Minden racionálisan kezelt halgazdaságban kell, hogy meg legyen! Kapható különböző nagyságokban, leírást igen szívesen küldünk költségvetéssel egyetemben. **A VIDRA** a halgazdaság réme, mesésen vonzódik a kitett törhöz, ha azt **Storcz** udv. vadász csalijával kezeltük. **Egy doboz 2 K.** — A hazai halgazdaságok szíves pártolását kéri:

WIRKER J. Óranggal gyógyszer-tára és laboratóriuma erdő- és mezőgazdasági kártékonyok ellen **Rákoskeresztúr** Budapest mellett. :: József Főherczeg Öfensége udv. szállítója.

A gróf Pongrácz-féle uradalom haltenyésztésének kezelősége Karasznyárban (posta Trencsén-Várna) szállít megegyezés szerinti árban **tenyésztési célra**

közönséges és szivárványpisztrángot, vala- **Salmo Fontinalis-t** (Bach-saibling), mint

Pallini báró INKEY PÁL iharosi tógazdaságában

kiválóan szép 2—3-nyaras pontyok, igen szép 1-nyaras pontyok, anyapontyok, süllők, amerikai törpeharcsák, compók és naphalak kaphatók tenyésztés céljaira, valamint megtermékenyített süllőikrák is.

➡ Árjegyzéket kívánatra szívesen küldünk. ➡

Vasúti állomás: Csurgó vagy Nagykanizsa. Posta és távirda: Iharosberény.

CHEMISCHE FABRIK SCHLUTUP

Dr. Max Stern
Schlutup, bei Lübeck.

A kitűnően bevált

I-a SCHLUTUPI HALLISZT
egyedüli Készítője.

Rendkívül nagy **halhúsgyarapodás** csekély termelési költség mellett. Feltűnő jó eredmények **pontyoknál**, czompóval való vegyes benépesítés mellett, valamint **pisztrángoknál**, különösen **zsenge ivadék- és növendékhalaknál.** :: :: ::

HALGAZDASÁGHOZ VALÓ ESZKÖZÖK: PISZTRÁNGIKRA-

KÖLTÖEDÉNYEK, halivadékszallítóedények, AQUARIUMOK

stb. készítésében specialista. ➡ Az országos halászati felügyelőség szállítója.

LAMMEL FERENCZ, bádagos- és szerelőmester, Budapest, VIII., József-utcza 17. sz.

A SÁRDI TÓGAZDASÁG

Levélczím: Tógazdaság Sárd.

Sürgőnyczím: Tógazdaság Kiskorpád.

Vasúttállomás: Kiskorpád.

Őszi és tavaszi szállításra elad 1—2—3-nyaras javított wittingauai pontyot és anyapontyot, bajorországi aischgründi 1—3-nyaras és anyapontyot, japánpontyot (higoi), aranyorfát, naphalat, amerikai törpeharcsát, 1—4-nyaras tavi czompót, fogassüllőt, megtermékenyített fogassüllőikrát és minden egyéb tenyészhalat.

➡ A tógazdaság kizárólag csak tenyészhalat termel. ➡

Árjegyzékkel szolgál a Tógazdasági Intézőség Sárd és dr. Hirsch Alfréd Budapest, Klotild-palota.